

Poznámky Slovenský štát

SNAHY O ROZBITIE ČSR

- Situácia pre ČSR sa začala komplikovať po nástupe Hitlera k moci v januári 1933- stal sa ríšskym kancelárom. Hitler sa snažil vytvoriť Tretiu Veľkonemecká ríšu, ktorá by zahŕňala oblasti s nemecky hovoriacim obyvateľstvom. Názov operácie pre rozbitie ČSR bol „Fall Grün“ (Zelený prípad), pretože Hitler mal záujem o Sudety=> pohraničie Čiech a Moravy, kde žilo viac ako 3 milióna Nemcov. Hitler sa dožadoval revízie hraníc, a preto zorganizoval konferenciu v Mníchove v septembri 1938, kde sa stretli zástupcovia Veľkej Británie- Neville Chamberlain, Francúzska- Édouard Daladier, Nemecka- Adolf Hitler a Talianska- Benito Mussolini. Konferencia prebehla „o nás, bez nás“=> československá delegácia nebola prítomná. Predstavitelia „západnej“ demokracie ustúpili Hitlerovi dúfajúc, že sa uspokojí so získaným územím. Výsledok konferencie bol oznámený československej vláde, ktorá ho prijala 30.septembra 1938=> **Mníchovský diktát** (podmienky prijaté na základe Mníchovskej konferencie). Súčasťou diktátu bola aj podmienka, že musíme súhlasiť s územnými nárokmi Nemecka, Maďarska a Poľska, ktoré mali byť splnené do troch mesiacov. Výsledkom konferencie je strata Sudet a v novembri 1938 po **Viedenskej arbitráži** prišlo Slovensko o juh svojho územia, čo je zhruba 30% územia, žilo tam 5 miliónov obyvateľov a v prospech Maďarska prepadli mestá: Košice, Rožňava, Rimavská Sobota, Levice... V prospech Poľska pripadli niektoré obce na severe nášho územia (okolie Oravy a Čadce) a v prospech Nemecka prepadli Petržalka a Devín

AUTONÓMIA SLOVENSKA

- 1938- Československá republika zápasila okrem nepriaznivých zahraničných okolností aj s vnútropolitickými problémami. Silneli pozície pravicových strán (HSLS). Politici HSLS čoraz viac presadzovali autonómiu, k čomu potrebovali aj podporu ostatných politických strán. Preto zvolali stretnutie do **Žiliny 6.októbra 1938**, na ktorom bola prijatá **Žilinská dohoda**. V nej delegáti Agrárnej strany, Národných socialistov, Živnostenskej strany, Fašistickej strany a Slovenskej národnej strany vyjadrili podporu HSLS. Politici HSLS sa snažili získať ostatných politikov pre podporu svojich cieľov. Výsledkom tohto stretnutia je akceptovanie zo strany československej vlády požiadaviek zo Slovenska. Vznikla päťčlenná autonómna vláda, ktorej predsedom sa stal Jozef Tiso. Táto vláda bola súčasťou celoštátnej vlády v Prahe. Napokon na Slovensku vznikla jednotná politická strana HSLS- Hlinková slovenská ľudová strana= strana slovenskej národnej jednoty
- Hitler na jeseň 1938 prejavil záujem o Slovensko, ktoré zohrávalo významnú úlohu v jeho geopolitických plánoch. Jeho konečným cieľom bola likvidácia ČSR, ktorú chcel rozložiť vnútorne a najmä bez boja. Pre tieto snahy si naklonil radikálov z HSLS, najmä Vojtecha Tuku, Alexandra Macha a Ferdinanda Ďurčanského
- V tejto zložitej situácii odchádza Eduard Beneš do emigrácie do Londýna, novým prezidentom sa stáva Emil Hácha

VYHLÁSENIE ŠTÁTU

- V noci z 9. na 10. marca 1939 sa uskutočnil vojenský zákrok na Slovensko z Čiech (Homolov puč, podľa veliteľa Bedřicha Homolu). Nastáva zmena politických lídrov a k moci sa dostáva Karol Sidor, ktorý ale odmietol vyhlásiť Slovenský štát na príkaz Hitlera
- 13.marca 1939 došlo k stretnutiu Tisa a Hitlera v Berlíne, kde Hitler predložil dve možnosti budúcej existencie Slovenska:
 - 1) Vyhlásime Slovenský štát pod ochranou Nemecka
 - 2) Ponechá nás vlastnému osudu=> aby si nás naši susedia pričlenili k svojmu územi, táto možnosť by však pre nás znamenala koniec svojbytnosti a pre Hitlera posilnenie pozícií Poľska, ktoré sa chystal napadnúť
- Tiso sa skontaktoval s Bratislavou, kde 14. marca 1939 zasadol Slovenský snem a poslanci (57) jednohlasne súhlasili s vyhlásením Slovenského štátu
- Aklamácia= hromadne prejavovaný súhlas
- 15. marca 1939 bol vyhlásený Protektorát Čechy a Morava, ktoré riadil Reinhard Heydrich
- v marci 1939 sa doriešili aj medzinárodné vzťahy: **1, s Nemeckom** – medzi Nemeckom a Slovenskom bola podpísaná „Zmluva o ochrannom pomere medzi Nemeckou ríšou a Slovenským štátom“, ktorá mala platiť 25 rokov a obmedzila suverenitu štátu

2, s Maďarskom:

- 1) Maďari obsadili Podkarpatskú Rus
 - 2) Tzv. Malá vojna, v ktorej Maďari zaútočili na východné Slovensko. Prvýkrát bolo bombardované mesto- Spišská Nová Ves. Táto vojna trvala 3 dni, Hitler si predstaviteľov oboch krajín pozval „na koberček“. Nakoniec sme stratili v prospech Maďarska 74 obcí v okrese Sobrance a Snina
- **NÁRODNOSTNÉ ZLOŽENIE**- Slováci, Nemci, Židia, Rusíni a Ukrajinci, Maďari, Cigáni, Česi, Poliaci
 - **HOSPODÁRSTVO**- podniky Herman Göring Werke, Siemens AG. Vzniklo 250 nových podnikov v rámci programu spriemyselňovania, zvýšila sa zamestnanosť, pretože pracovať museli aj nezamestnaní od 18 do 60 rokov. Nemci kontrolovali zbrojársky, chemický, banský a hutnícky priemysel a 75% nášho vývozu smerovalo do Nemecka. Budovali sa cesty, železnice a priehrady
 - **pokus o ochanu** – mladí ekonómovia sa snažili povzniesť krajinu: Karvaš, Zaťko, Medrický – program spriemyselňovania. Podnikatelia získali podporu štátu, továrne úľavy na daniach, clách...
 - **KULTÚRA**
 - Literatúra- predstavitelia lyrizovanej prózy = Ľudo Ondrejov, Margita Figuli, Dobroslav Chrobák; predstavitelia katolíckej moderny = Janko Silan, Rudolf Dilong
 - Výtvarné umenie- Martin Benka, Ľudovít Fulla, Miloš Alexander Bazovský
 - Hudba - Mikuláš Schneider Trnavský, Eugen Suchoň, Gejza Dusík; spev - František Krištof Veselý

-
- Školstvo - základné ľudové školy- cirkevné a obecné. Náboženstvo bolo povinné. Univerzita Komenského bola premenovaná na Slovenskú univerzitu
 - Inštitúcie:
 - Slovenská národná knižnica v Martine
 - Slovenská akadémia vied a umení v Bratislave
 - Slovenské národné múzeum v Bratislave
 - Štátna hviezdáreň na Skalnatom plese